

Onderwijs- en examenregeling 2014 - 2015

Bacheloropleiding Criminologie

Geldig vanaf 1 september 2014

Deze Onderwijs- en examenregeling is opgesteld overeenkomstig artikel 7.13 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) en is aangevuld met kwaliteitskenmerken zoals vastgelegd in het kaderdocument Leids universitair Register Opleidingen.

Overeenkomstig artikel 7.14 WHW beoordeelt het faculteitsbestuur de onderwijs- en examenregeling regelmatig en weegt daarbij, ten behoeve van de bewaking en zo nodig bijstelling van de studielast, het tijdsbeslag dat daaruit voor de studenten voortvloeit. De opleidingscommissie heeft op grond van artikel 9.18 WHW tot taak de wijze van uitvoeren van de onderwijs- en examenregeling jaarlijks te beoordelen.

Inhoud:

1. **Algemene bepalingen**
  2. **Beschrijving van de opleiding**
  3. **Onderwijsprogramma**
  4. **Tentamens en examens, vervolgopleiding**
  5. **Toegang en toelating tot de opleiding**
  6. **Studiebegeleiding en studieadvies**
  7. **Overgangsbepalingen**
  8. **Slotbepalingen**
- Bijlage – onderwerpen die verwijzen naar bijbehorende en secundaire documenten**
-

Hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen

art. 1.1 – Toepasselijkheid van de regeling

Deze regeling is van toepassing op het onderwijs en de examens van de bacheloropleiding criminologie, hierna te noemen: de opleiding.

De opleiding is ingesteld in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden, hierna te noemen: de faculteit, en wordt in Leiden verzorgd door de faculteit, daarvan de Instituten en hun afdelingen en het onderwijsinstituut genaamd Cleveringa Instituut.

art. 1.2 – Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *de wet*: de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW);
- b. *student*: degene die is ingeschreven aan de Universiteit Leiden voor het volgen van het onderwijs en/of het afleggen van de tentamens en de examens van de opleiding;
- c. *onderwijseenheid*: een onderwijseenheid van de opleiding als bedoeld in artikel 7.3 van de wet. De studielast van elke onderwijseenheid wordt uitgedrukt in gehele studiepunten. Aan elke onderwijseenheid is een tentamen verbonden;
- d. [vervallen];
- e. *praktische oefening*: een praktische oefening, als bedoeld in art. 7.13 lid 2 onder d van de wet, in één van de volgende vormen:
  - het maken van een eindwerkstuk/scriptie,
  - het maken van een werkstuk of een proefontwerp,
  - het uitvoeren van een onderzoeksopdracht,
  - het deelnemen aan een excursie,
  - het deelnemen aan een veldwerk,
  - het doorlopen van een stage, of
  - het deelnemen aan een andere onderwijsleeractiviteit die gericht is op het verwerven van bepaalde vaardigheden;
- f. *propedeuse*: de propedeutische fase van de opleiding, als onderdeel van de opleiding, die is bedoeld in artikel 7.8 van de wet;¹
- g. *opleiding*: een samenhangend geheel van onderwijseenheden, gericht op de verwezenlijking van welomschreven doelstellingen op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden waarover degene die de opleiding voltooid, dient te beschikken. Aan elke opleiding is een examen verbonden.
- h. *examen*: omvat de tentamens verbonden aan de tot de opleiding of de propedeutische fase van de opleiding behorende onderwijseenheden, voor zover de examencommissie dat heeft bepaald met inbegrip van een door haar zelf te verrichten onderzoek als bedoeld in artikel 7.10, eerste lid, van de wet;
- i. *Leids universitair register opleidingen*: het onder verantwoordelijkheid van het College van Bestuur gehouden register² van de door de Universiteit Leiden verzorgde opleidingen als bedoeld in artikel 7 van het Bestuurs- en beheersreglement;
- j. (vervallen)
- k. *examencommissie*: de examencommissie van de opleiding; ingesteld en benoemd krachtens artikel 7.12a van de Wet;
- l. *examinator*: degene die door de examencommissie is aangewezen ten behoeve van het afnemen van tentamens, krachtens artikel 7.12c van de Wet;

---

¹ Het eerste studiejaar van de opleiding.

² Het kaderdocument 'Leids universitair register opleidingen' is te vinden op <http://www.onderwijs.leidenuniv.nl/onderwijsbeleid/leids-register.html>

- m. *tentamen*: een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student met betrekking tot een bepaalde onderwijseenheid, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek (overeenkomstig artikel 7.10 van de wet) door ten minste één daartoe door de examencommissie aangewezen examinator. Een tentamen kan uit meerdere (deel)toetsen bestaan;
- n. [vervallen];
- o. [vervallen];
- p. *studiepunt*: de eenheid waarmee volgens de wet de studielast van een onderwijseenheid wordt uitgedrukt; volgens het ECTS is één studiepunt gelijk aan 28 uren studie;
- q. *niveau*: het niveau van een onderwijseenheid volgens de abstracte structuur zoals omschreven in het kaderdocument Leids universitair register opleidingen;
- r. *Pre-University-College*: een onderwijsprogramma van de Universiteit Leiden voor een selecte groep van leerlingen uit de twee hoogste klassen van het VWO;
- s. *e-studiegids*: de elektronische studiegids³ bevattende specifieke en bindende informatie over de opleiding. De e-studiegids maakt als bijlage deel uit van deze regeling;
- t. *werkdag*: maandag tot en met vrijdag, met uitzondering van de erkende feestdagen (en verplichte ADV-dagen waarop de facultaire gebouwen gesloten zijn);
- u. *ECTS*: het European Credit Transfer System;
- v. de overige begrippen hebben de betekenis die de Wet daaraan toekent.

art. 1.3 - Gedragcodes

- 1.3.1 Op het onderwijs van de opleiding zijn van toepassing de regels zoals vastgelegd in de (universitaire) Gedragcode ICT en Onderwijs⁴ alsmede de (aanvullende) facultaire gedragsregels⁵.
- 1.3.2 De gedragscode omgangsvormen docenten en studenten⁶ is van toepassing en is bedoeld om een kader te scheppen voor een goed, veilig en stimulerend werk- en studieklimaat binnen de Universiteit Leiden, waarbij docenten en studenten op respectvolle wijze met elkaar omgaan en waarbij wederzijdse acceptatie en wederzijds vertrouwen belangrijke waarden zijn.

---

³ Te vinden op <http://www.studiegids.leidenuniv.nl/>

⁴ De gedragscode docenten en studenten binnen ICT en onderwijs is vastgesteld door het College van Bestuur op 30 juni 2005 en is te raadplegen op <http://www.reglementen.leidenuniv.nl/gedragscodes/gedragscode-ict-en-onderwijs.html>

⁵ De facultaire gedragscode is gepubliceerd op de facultaire website <http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/regelingen/gedragscode>

⁶ De gedragscode omgangsvormen docenten en studenten is vastgesteld door het College van Bestuur op 19 oktober 2010 en is te raadplegen op <http://media.leidenuniv.nl/legacy/gedragscode-omgangsvormen.pdf>

Hoofdstuk 2 – Beschrijving van de opleiding

art. 2.1 – Doel van de opleiding

Met de interdisciplinaire bacheloropleiding Criminologie wordt beoogd de student kennis, vaardigheden en inzicht bij te brengen op het gebied van de criminologie op wetenschappelijk niveau, overeenkomstig de zogeheten Dublin-descriptoren, om daarmee te kunnen instromen in een criminologische of aanverwante masteropleiding of in de beroepspraktijk te kunnen functioneren. De opleiding beoogt bachelors op te leiden die in staat zijn om op academisch niveau:

- Vanuit een interdisciplinair perspectief maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen op het terrein van criminaliteit en rechtshandhaving te identificeren, te bespreken en te analyseren;
- Met de verworven criminologische kennis, vaardigheden en inzicht voorstellen te doen voor het opzetten, ontwikkelen en uitvoeren van beleid op het brede terrein van de criminaliteit en rechtshandhaving;
- Met de verworven criminologische kennis, vaardigheden en inzicht bij te dragen aan wetenschappelijk onderbouwd en beleidsrelevant onderzoek naar criminologische vraagstukken in de samenleving.

Academische houding

De opleiding beoogt de bachelor een gedegen academische houding aan te leren. Dat betekent dat de bachelor een analytische blik heeft en in staat is om maatschappelijke ontwikkelingen kritisch te bespreken, mede op basis van onder begeleiding verzamelde en geanalyseerde gegevens. De academische houding betekent ook dat de bachelor zowel eigen werk, als dat van anderen in kritische discussies weet te betrekken en standpunten met goede argumenten kan onderbouwen, zowel in woord als in geschrift.

art. 2.2 – [niet van toepassing]

art. 2.3.– Eindkwalificaties (Eindtermen)

Afgestudeerden van de opleiding hebben de volgende eindkwalificaties (eindtermen) bereikt:

1. De bachelor criminologie beheerst de relevante sociaal wetenschappelijke en juridische kennis en vaardigheden om op basaal academisch niveau in de beroepspraktijk te kunnen functioneren dan wel in een relevante vervolgopleiding in te stromen.
2. De criminologische kennis en vaardigheden bestrijken methoden en technieken van criminologisch onderzoek. Dat houdt in dat de bachelor criminologische onderzoeksvragen kan formuleren, daar literatuuronderzoek naar kan doen, eenvoudig empirisch onderzoek op kan zetten, met de juiste methoden relevante gegevens kan verzamelen, deze kan analyseren en daarover schriftelijk en mondeling kan rapporteren. De bachelor is in staat feiten van meningen te onderscheiden en daar wetenschappelijk verantwoord over te rapporteren.
3. De bachelor bezit een brede criminologische basiskennis en is voorts met name bekwaam op de volgende twee inhoudelijke domeinen: recht, beleid & organisatie, en ontwikkeling van criminaliteit en crimineel gedrag en de verklaring daarvan.
4. De bachelor weet in het bijzonder vragen over aard, omvang, schade, ontstaan en ontwikkeling van criminaliteit met betrekking tot de volgende actoren te duiden: verdachten en daders van criminaliteit, slachtoffers van criminaliteit en de samenleving.
5. De bachelor weet in het bijzonder vragen over opsporing, vervolging en (effecten van) bestraffing te duiden met kennis van de volgende actoren: politie, openbaar ministerie, zittende magistratuur, politiek en samenleving.
6. De bachelor beheerst de belangrijkste actuele wetenschappelijke inzichten in de aard en verschijningsvormen van crimineel gedrag, in de omvang van criminaliteit en ontwikkelingen daarin, in verklaringen voor het ontstaan van crimineel gedrag en in vraagstukken omtrent zin en effectiviteit van aanpak van criminaliteit door preventie en repressie.
7. De bachelor kan deze inzichten toepassen op concrete criminologische vraagstukken en deze vertalen naar beleidsrelevante vragen alsmede naar concrete vragen voor empirisch criminologisch onderzoek en vervolgens aanbevelingen doen voor het ontwikkelen van beleid.
8. De bachelor is in staat om te rapporteren over criminologische vraagstukken, waarbij theorie, methode en resultaten van criminologisch onderzoek op elkaar worden betrokken. De bachelor kan daarbij adequaat onderscheid maken tussen normatief, verklarend en beschrijvend onderzoek.

art. 2.4 – Inrichting/vorm van de opleiding

De opleiding wordt zowel in voltijdse als in deeltijdse vorm verzorgd. Het onderwijs wordt overdag verzorgd; er wordt binnen deze opleiding geen avondonderwijs gegeven. Indien daartoe aanleiding is kunnen werkgroepen en/of (hoor- of werk-) colleges ook van 17.00-19.00 uur worden verzorgd.

art. 2.5 – Studielast

De opleiding bestaat uit 180 studiepunten.

De propedeutische fase heeft een studielast van 60 studiepunten en is een integraal onderdeel van de opleiding.

art. 2.6 – Aanvang van de opleiding, uniforme jaarindeling

De opleiding vangt aan op 1 september. Het cursorisch onderwijs van de opleiding is ingericht volgens de uniforme semesterindeling⁷.

art. 2.7 – Examens van de opleiding

In de opleiding kunnen de volgende examens worden afgelegd:

- a. het propedeutisch examen,
- b. het bachelorexamen.

Alvorens het bachelorexamen afgelegd kan worden, dient het propedeutisch examen met goed gevolg te zijn afgelegd.

art. 2.8 - Voertaal

Met inachtneming van de Gedragscode voertaal⁸ zijn de voertalen binnen de opleiding Nederlands en Engels.

De student wordt geacht de gebruikte voertalen binnen de opleiding voldoende te beheersen.

art. 2.9 – Kwaliteit

De opleiding is geaccrediteerd door de NVAO⁹ en voldoet aan de kwaliteitseisen die op nationaal en internationaal niveau aan opleidingen worden gesteld. Ook voldoet de opleiding aan de kwaliteitsstandaarden voor het onderwijs die zijn vastgelegd in het kaderdocument Leids universitair register opleidingen.

---

⁷ De uniforme semesterindeling, inclusief de toelichting hierop, is vastgesteld door het College van Bestuur van de Universiteit Leiden op 14 oktober 2004 en gewijzigd op 12 januari 2010.

⁸ De Gedragscode voertaal is vastgesteld door het College van Bestuur op 28 mei 2013 en is te raadplegen op <http://www.reglementen.leidenuniv.nl/gedragscodes/gedragscode-voertaal.html>

⁹ Het Nederlands-Vlaamse Accreditatie Orgaan.

Hoofdstuk 3 – Onderwijsprogramma - Opbouw van de opleiding

art. 3.1 Verplichte onderwijseenheden

art. 3.1.1 De opleiding omvat een programma van verplichte onderwijseenheden¹⁰ met een studielast van ten minste 180 studiepunten.

De keuzevakken waaruit de student verplicht een keuze moet maken zijn onderdeel van die onderwijseenheden. Vgl. art. 3.2.1.

art. 3.1.2 In de studiegids worden de studielast, het niveau¹¹, de inhoud en de onderwijsvorm van de onderwijseenheden van de onderwijsprogramma's nader omschreven.¹²

art. 3.2 Keuzevakken

art. 3.2.1 Binnen de in 3.1.1 bedoelde verplichte onderwijseenheden kiest de student onderwijseenheden met een totale studielast van 15 studiepunten aan keuzevakken.^{13 14}

Toelichting:

Deze onderwijseenheden kunnen worden ingevuld middels:

- minorprogramma's (met een omvang van 30 studiepunten) die als zodanig zijn opgenomen in het 'Leids universitair register opleidingen' (zie art. 3.2.3);

- 15 ec aan keuzevakken c.q. onderwijseenheden die aan de universiteit Leiden worden gedoceerd voor zover die als keuzevak kunnen worden gevolgd; hiervoor komen onderwijseenheden in aanmerking die niet voorkomen in het verplichte studieprogramma van de opleiding en die ook geen significante mate van overlap vertonen met vakken uit het verplichte programma*.

* Of er een significante mate van overlap bestaat, is af te leiden uit het feit of het betreffende vak al dan niet recht geeft op een (gedeeltelijke) vrijstelling voor een vak uit de opleiding rechtsgeleerdheid en/of vice versa. Voor de vraag bij welke vakken dit het geval is, dient men de studieadviseur te raadplegen.

art. 3.2.2 De invulling van de keuzeruimte behoeft geen goedkeuring van de examencommissie, met uitzondering van het genoemde in artikel 3.2.4

art. 3.2.3 Naast de aan deze universiteit gedoceerde onderwijseenheden komen voor de invulling van de vrije keuzeruimte – onder goedkeuring van de examencommissie – onderwijseenheden verzorgd door een andere Nederlandse of een buitenlandse universiteit dan wel van een andere rechtspersoon met geaccrediteerd initieel onderwijs in aanmerking.

art. 3.2.4 Onderwijseenheden waaraan de student deelneemt in het kader van het Honours College kunnen niet gebruikt worden voor de keuzeruimte.

art. 3.2.5 . Een student die is ingeschreven voor de opleiding kan zelf een programma samenstellen uit onderwijseenheden die door een instelling worden verzorgd waaraan een examen is verbonden. Hiervoor is toestemming nodig van de van toepassing zijnde examencommissie. Indien nodig wijst het instellingsbestuur een examencommissie aan die met de beslissing is belast.¹⁵

¹⁰ Zie tevens de Bijlage van dit OER onder de nummers 1 en 3 t/m 5. De informatie is te vinden via de studiegids op de website <http://www.studiegids.leidenuniv.nl/> Het officiële curriculum is ook te vinden in het document 'Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Onderwerp: Onderwijsprogramma 2012-2013'; dit is als pdf bestand te vinden op de website <http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/regelingen/onderwijsexamenregelingen>

¹¹ Conform de 'abstracte structuur' als omschreven in het Kaderdocument Leids universitair register opleidingen.

¹² Zie de vakbeschrijvingen.

¹³ Het in het programma genoemde niveauvereiste geldt niet voor keuzevakken die worden aangeboden buiten de Leidse universiteit (zie voor toelichting/motivering bv. de stukken van de Faculteitsraad van 25 juni 2007 over 'Inhoudelijke wijzigingen OER-en voor 2007-2008').

¹⁴ In beginsel kan aan (het onderwijs van) deze onderwijseenheden eerst worden deelgenomen nadat het propedeutisch examen met goed gevolg is afgelegd. In individuele casus kan de studieadviseur een andere indicatie geven.

¹⁵ Overeenkomstig artikel 7.3d van de WHW ('vrij onderwijsprogramma in het wetenschappelijk onderwijs'). Het beleid van de Examencommissies is geformuleerd in de notitie 'Vrij (onderwijs-)programma: uitgangspunten en

art. 3.2.6 In afwijking van het gestelde in art. 3.2.1. juncto 3.2.2 kunnen de volgende minoren niet (als zodanig**) worden gekozen omdat de inhoud geheel of gedeeltelijk overeenkomt met verplichte onderwijseenheden van de opleiding:

- minor Internetrecht**;
- minor Recht, cultuur en ontwikkeling**.

** Van deze beide minoren mag het keuzepakket van 15 ec dat als tweede, verdiepend deel fungeert - en dat geen vakken bevat die tot het verplichte programma behoren (hetgeen wel het geval is met het eerste deel van beide minoren) - wel worden gevolgd ter invulling van de keuzeruimte.

art. 3.3 – Praktische oefeningen¹⁶

art. 3.3.1 Onderwijseenheden kunnen praktische oefeningen omvatten volgens de daarbij in de vakbeschrijving in de e-studiegids gegeven specificatie van aard en omvang van de werkzaamheden van de student. (Vgl. art. 1.2 lid e). Aangegeven is of de desbetreffende onderwijseenheden of praktische oefeningen daarin een aanwezigheidsplicht en/of deelnameplicht kennen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie vrijstelling te verlenen van die verplichting, al dan niet onder oplegging van vervangende eisen. (Vgl. art. 4.1.2.)

Art. 3.3.2 Eindwerkstuk

In de e-studiegids staan omvang en studielast van het eindwerkstuk beschreven¹⁷, daarbij zijn de normen vermeld waaraan het eindwerkstuk moet voldoen en de gang van zaken rond de begeleiding.¹⁸

art. 3.4 - Deelname aan een onderwijseenheid

Deelname aan een onderwijseenheid vindt plaats in de volgorde van inschrijving. Voor de bij de opleiding ingeschreven studenten is plaatsing bij de onderwijseenheden die behoren tot het verplichte deel van de opleiding gegarandeerd.

Aan bepaalde onderwijseenheden kan eerst worden deelgenomen nadat aan het tentamen van een voorafgaande onderwijseenheid met goed gevolg is deelgenomen. In het opleidingsspecifiek deel is beschreven voor welke onderwijseenheden deze voorwaarde geldt.

Art. 3.5 Verspreiding studiematerialen - Opname van colleges

art. 3.5.1 Het is studenten niet toegestaan audio- of video-opnames van colleges te maken zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de betreffende docent. Indien toestemming wordt verleend, is de student slechts gerechtigd de opname voor eigen gebruik te benutten; verspreiding of publicatie van de opname op welke wijze dan ook is niet toegestaan.

art. 3.5.2 Het is studenten niet toegestaan op welke wijze dan ook studiematerialen te verspreiden of te publiceren. De student is slechts gerechtigd de materialen voor eigen gebruik te benutten.

---

voorwaarden' van oktober 2005. Bij het verlenen van de toestemming geeft de examencommissie tevens zo nodig aan tot welke opleiding van de instelling dat programma wordt geacht te behoren.

¹⁶ Zie tevens de Bijlage van dit OER onder nummer 3.

¹⁷ In de 'Handleiding bachelor scriptie Faculteit der Rechtsgeleerdheid' - zie de Bijlage onder nummer 6.

¹⁸ Zie tevens de vakbeschrijving op

[https://studiegids.leidenuniv.nl/courses/show/30525/onderzoeksvaardigheden in de criminologie en eindwerkstuk](https://studiegids.leidenuniv.nl/courses/show/30525/onderzoeksvaardigheden%20in%20de%20criminologie%20en%20eindwerkstuk)

Hoofdstuk 4 – Tentamens en examens¹⁹ en vervolgoopleiding

art. 4.1 – Tentamengelegenheid

art. 4.1.1 Twee maal per studiejaar wordt de gelegenheid geboden tot het afleggen van het tentamen verbonden aan elk van de onderwijseenheden die in dat jaar worden aangeboden.

art. 4.1.2 Indien een onderwijseenheid een praktische oefening omvat, dan staat deelneming aan een tentamen als bedoeld in 4.1.1 uitsluitend open voor degene die met goed gevolg aan de praktische oefening heeft deelgenomen, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie om anders te besluiten. (Vgl. art 3.3.)

art. 4.1.3. Indien het cijfer van een onderwijseenheid samengesteld wordt uit meerdere deelttoetsen²⁰ kan afgeweken worden van het aantal kansen zoals bedoeld in 4.1.1, met dien verstande dat tenminste de eindtoets van de onderwijseenheid eenmaal herkanst kan worden. Indien hier sprake van is wordt dit vastgelegd in de e-studiegids.

art. 4.1.4 In overeenstemming met artikel 7.13, tweede lid sub h van de wet zijn in (de facultaire tentamenkalender in) de e-studiegids de tentamendata opgenomen.

art. 4.1.5 [niet van toepassing]

art. 4.1.6.1 Toelating tot een tentamengelegenheid kan door regels van de Examencommissie aan voorwaarden verbonden zijn. Deze regels zijn opgenomen in de Regels en richtlijnen van de examencommissie.²¹

Art. 4.1.6.2 (tussentoets – niet van toepassing)²²

art. 4.1.7 In bijzondere gevallen kan de examencommissie een extra herkansing toestaan, dit op verzoek van de student. (Zie art. 4.8 Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens)

art. 4.1.8 Indien een tentamen is behaald, vervalt het recht opnieuw tentamen af te leggen voor de betreffende onderwijseenheid. Wordt zonder toestemming van de examencommissie toch aan herkansing deelgenomen, dan vindt geen beoordeling plaats. De uitslag van de eerste toets blijft in stand. (Vgl. art. 4.10.1 Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens)

art. 4.2 – Verplichte/aanbevolen volgorde

art. 4.2.1

De onderwijseenheden en de tentamens waarmee deze worden afgesloten waaraan niet mag worden deelgenomen alvorens de tentamens van een of meerdere andere onderwijseenheden met goed gevolg zijn afgelegd,²³ zijn vermeld in de e-studiegids.

Zonder een voldoende voor het vak:	mag niet aan onderstaande onderdelen van bachelorprogramma worden deelgenomen:
Inleiding straf- en strafprocesrecht (propedeuse)	Straf- en strafprocesrecht (3e jaar)
Methoden en technieken I	Methoden en technieken II (2e jaar)
Methoden en technieken II (2e jaar)	Onderzoeksvaardigheden in de criminologie (3e jaar)
Propedeutisch examen + + incl. minimum aantal ec + of incl. Practicum Verklarende Criminologie: zie * hieronder.	Bachelor scriptie (3 ^e jaar)
Inleiding Bestuursrecht	Bestuursrecht
Inleiding Europees Recht	Europees Recht

¹⁹ Zie voor uitvoeringsmodaliteiten en nadere regeling van de onderhavige onderwerpen het document 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens bacheloropleidingen FdR'; zie Bijlage onder nummer 9.

²⁰ De precieze verhouding, (de inhoud van de) herkansing, en de geldigheid van cijfers van deeltentamens worden nader geregeld in de vak-beschrijving van een vak waarbij deze toetsvorm wordt gehanteerd.

²¹ Zie de artt. 4.3.2.3 en 4.3.2.4 van de 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens bacheloropleidingen FdR'.

²² Bij de twee 10 ec vakken 'Inleiding Criminologie' en 'Daders en slachtoffers' bij de opleiding Criminologie werkt men met deeltentamens - en dus niet met de tussentoets. Mbt. deeltentamens geldt artikel 4.1.3 OER

²³ D.w.z. dat onder voorwaarden een student gerechtigd is deel te nemen aan onderwijseenheden en tentamens uit het tweede en derde jaar van de bachelorfase indien hij/zij het propedeutisch examen niet heeft gehaald.

Inleiding Burgerlijk Recht	Personen, familie- en erfrecht
Inleiding strafrecht	Materieel Strafrecht

* Aan de bachelor scriptie mag niet worden deelgenomen zonder het propedeutisch examen te hebben behaald en zonder dat minimaal 60 ec van de vakken van het 2e en 3e jaar zijn behaald, waarbij in ieder geval het vak ‘Practicum Verklarende Criminologie’ met goed gevolg moet zijn afgelegd.

Zonder een voldoende voor het vak:	wordt afgeraden deel te nemen aan het vak:
Inleiding criminologie	Theoretische criminologie
Theoretische criminologie (2e jaar)	Ontstaan en ontwikkeling van crimineel gedrag (3e jaar)

art. 4.2.2 Voor de onderwijseenheden en de tentamens waarmee deze worden afgesloten die in een bepaalde volgorde moeten worden doorlopen, kan de examencommissie in bijzondere gevallen op schriftelijk en gemotiveerd verzoek van de student in individuele gevallen een andere volgorde bepalen.²⁴

art. 4.3 – Vorm van de tentamens

art. 4.3.1a In de (vakbeschrijving van de onderwijseenheden in de) e-studiegids staat vermeld of het tentamen, dan wel de deelttoetsen, van een onderwijseenheid schriftelijk of mondeling dan wel door middel van een vaardigheidstest wordt afgelegd.

art. 4.3.1b (Deel-)tentamens kunnen, na goedkeuring van het Onderwijsbestuur en de examencommissie, digitaal worden afgenomen. De betreffende studenten dienen hiervan tijdig op de hoogte te worden gebracht.

art. 4.3.2 In bijzondere gevallen kan op verzoek van de student de examencommissie toestaan dat een tentamen op een andere wijze wordt afgelegd, dan in de e-studiegids is vastgelegd

art. 4.3.3 Aan studenten met een handicap of chronische ziekte wordt de gelegenheid geboden de tentamens op een zoveel mogelijk aan hun individuele handicap aangepaste wijze af te leggen. De examencommissie wint zo nodig deskundig advies in alvorens te beslissen. Deze aanpassingen mogen niet van invloed zijn op de kwaliteit of moeilijkheidsgraad van een tentamen. De examencommissie wint zo nodig, als bedoeld in het Protocol studeren met een functiebeperking, deskundig advies in alvorens te beslissen. [vgl. art. 6.5]

art. 4.3.4 De tentaminering vindt plaats in het Nederlands of Engels of, met inachtneming van de Gedragscode voertaal, in een andere taal. Op verzoeken over aanpassingen die de examinering betreffen, beslist de examencommissie. (Vgl. art. 2.8.)

art. 4.3.5 Er vindt een individuele beoordeling plaats in geval van presentaties, onderzoek, verslagen of andere onderwijsprestaties die in groepsverband worden verricht.

art. 4.4 – Mondelinge tentamens

art. 4.4.1 Mondeling wordt niet meer dan één persoon tegelijk getentamineerd, tenzij de examencommissie of de examinerator anders heeft bepaald.

art. 4.4.2 Het mondeling afnemen van een tentamen is openbaar, tenzij de examencommissie of de desbetreffende examinerator anders heeft bepaald, dan wel de student daartegen bezwaar heeft gemaakt

art. 4.5 Regels examencommissie²⁵

²⁴ Met inachtneming van het in art. 4.2.1 gestelde kan de examencommissie de student op diens verzoek toegang verlenen tot een of meer tentamens van onderwijseenheden uit het tweede of het derde jaar voordat het propedeutisch examen met goed gevolg is afgelegd. In de ‘Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens bacheloropleidingen FdR’ is de ‘Deelname tentamens 2^e en 3^e studiejaar’ nader geregeld. Het artikel luidt: “Met inachtneming van het in artikel 4.2.1 van de Onderwijs en examenregelingen bacheloropleidingen FdR gestelde [vakken van het 2^e en 3^e studiejaar waaraan niet mag worden deelgenomen zonder bepaalde propedeusevakken te hebben behaald] kan aan de tentamens van onderwijseenheden uit het tweede of derde jaar worden deelgenomen voordat het propedeutisch examen is behaald.”

²⁵ Zie tevens de Bijlage van dit OER onder nummer 9.

art. 4.5.1 Conform artikel 7.12b, derde lid, van de wet stelt de examencommissie regels vast over de uitvoering van haar taken en bevoegdheden en over de maatregelen die zij in dat verband kan nemen. De examencommissie heeft daartoe regels en richtlijnen opgesteld.²⁶

art. 4.5.2 De examencommissie draagt er zorg voor dat het recht van de student om beroep in te stellen tegen beslissingen van de examencommissie of de examinatoren is gewaarborgd.

art. 4.5.3 Daarnaast stelt de examencommissie de procedure vast voor de aanwijzing van een eerste en tweede beoordelaar van het afstudeerverslag (de scriptie), alsmede de procedure rond de beoordeling van het afstudeerverslag en de wijze van verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de eerste en de tweede beoordelaar, waaronder de bepaling van het cijfer.

art. 4.6 – Oordeel

art. 4.6.1 De examinerator stelt terstond na het afnemen van een mondeling tentamen het oordeel vast en reikt de student een daarop betrekking hebbende schriftelijke verklaring uit.

art. 4.6.2 Binnen vijftien werkdagen na de dag waarop het tentamen of de deelttoets is afgenomen stelt de examinerator het oordeel over een schriftelijk of op andere wijze afgenomen tentamen of deelttoets vast en verschaft de administratie van de opleiding de nodige gegevens ten behoeve van de uitreiking van het schriftelijk of digitaal bewijsstuk van het oordeel aan de student.²⁷

art. 4.6.3 Wanneer niet aan de in 4.6.2 vermelde termijn van vijftien dagen kan worden voldaan, dan wordt de student hiervan op de hoogte geteld binnen deze termijn. Tevens wordt de dan geldende procedure aan de student meegedeeld.²⁸

art. 4.6.4 De uitslag van het tentamen wordt uitgedrukt in een geheel getal of een getal met maximaal één decimaal tussen 1.0 tot 10.0, beide grenzen inbegrepen. De uitslag wordt niet uitgedrukt in een getal tussen 5.0 en 6.0.²⁹

art. 4.6.5 Het tentamen is met goed gevolg afgelegd als de uitslag 6.0 of hoger is.

art. 4.6.6 Het met voldoende resultaat deelnemen aan een praktische oefening kan gelden als het behalen van een tentamen in de zin van artikel 7.10 van de WHW.

art. 4.6.7 Op het schriftelijke of digitale bewijsstuk van de uitslag van een tentamen (dan wel bij of op het tentamen dan wel in de Blackboard omgeving van de betreffende onderwijseenheid), wordt de student gewezen op het inzagerecht bedoeld in artikel 4.8 en op de beroepsprocedure.

art. 4.6.8 De examencommissie geeft aan of en zo ja onder welke voorwaarden zij gebruik zal maken van de haar in art. 7.12b, derde lid, van de wet gegeven bevoegdheid om te bepalen dat niet ieder tentamen met goed gevolg behoeft te worden afgelegd, en/of onder welke voorwaarden de resultaten van deelttentamens elkaar kunnen compenseren. Deze regels zijn opgenomen in art. 5.2 van de Regels en Richtlijnen van de examencommissie.

art. 4.7 – Geldigheidsduur

---

²⁶ Daartoe behoren de maatregelen die worden genomen in geval van fraude, waaronder begrepen het plegen van plagiaat. Een-en-ander is vastgelegd in hfds. 6 van de 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens bacheloropleidingen FdR'.

[NB Wat de FdR resp. de UL verstaan onder plagiaat, hoe zij daarover denkt, en wat de gevolgen kunnen zijn als een student zich daaraan schuldig maakt is te vinden op de facultaire website

<http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/regelingen/plagiaat.html> en de universitaire informatiepagina met algemene informatie over plagiaat:

<http://media.leidenuniv.nl/legacy/Regelgeving%20plagiaat.pdf>]

²⁷ Toelichting bij art. 4.6.2 - nakijktermijn tentamens (zie tevens § 4.3.7 Handboek docenten alsmede § 6.1.1)

Volgens de interne regels van de FdR impliceert deze bepaling dat uiterlijk op de 14e werkdag na de dag van het tentamen het cijfer moet worden bekend gemaakt. In verband met de verwerking van de cijfers door het Onderwijs Informatie Centrum moeten de cijfers op de 13e werkdag bij het OIC worden aangeleverd.

In verband met wettelijke verplichtingen geldt dat in sommige situaties de nakijktermijn korter is dan hiervoor genoemd (denk aan afsluiten studiejaar) – de termijnen die gelden in die situaties worden door het Onderwijs Informatie Centrum bekend gemaakt aan de secretariaten van de afdelingen en/of de vakcoördinatoren.

²⁸ Dwz. dan indien bij een tentamen de cijfers niet op tijd bij het Onderwijs Informatie Centrum kunnen worden aangeleverd dan wel het OIC niet in staat is op tijd de cijfers bekend te maken, dan wordt door de vakcoördinator of de examinerator respectievelijk het hoofd van het OIC in een zo vroeg mogelijk stadium een gemotiveerd verzoek om uitstel ingediend bij de directeur Onderwijs. Wanneer dit wordt gehonoreerd moet de vakcoördinator of examinerator of afdeling waarbij het tentamen wordt afgenomen de student(en) uiterlijk op de veertiende werkdag na het tentamen hiervan op de hoogte stellen alsmede van de dan geldende procedure.

²⁹ Vgl. de 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens bacheloropleidingen FdR' (in de artikelen 18.3 en 18.4 R&R T&E onder het kopje 'beoordeling tentamens').

art. 4.7.1. Het propedeutisch examen heeft een onbeperkte geldigheidsduur.

art. 4.7.1.b De tentamens in de propedeutische fase behouden voor voltijdstudenten hun geldigheid tot het einde van het 2e (tweede) academische jaar en voor deeltijdstudenten tot het einde van het 3e (derde) academische jaar, volgend op het jaar waarin deze vakken met goed gevolg zijn afgelegd, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie de geldigheidsduur te verlengen. Een-en-ander met inachtneming van de regels van het bindend studie advies – vgl. art. 6.3.1.

art. 4.7.1.c Voor studenten die tussen 1 september 2009 en 31 augustus 2013 een aanvang hebben gemaakt met de opleiding geldt dat de geldigheid van alle met goed gevolg afgelegde tentamens van de vakken van het 2^e en 3^e studiejaar verloopt nadat de student vier jaar ingeschreven heeft gestaan voor de bacheloropleiding. Minimaal het aantal zogenoemde ‘toegekende bestuursmaanden’ voor activiteiten wordt opgeteld bij de termijn van vier jaar; daarbij rekening houdend met een discrepantie tussen het aantal feitelijk toegekende bestuursmaanden en de daadwerkelijk geleverde bestuurlijke inspanning.

Bij deeltijdstudenten verloopt de geldigheid nadat de student acht jaar ingeschreven heeft gestaan.

De examencommissie kan zowel bij voltijd- als deeltijdstudenten de geldigheidsduur van met goed gevolg afgelegde tentamens met telkens één jaar verlengen. (Vgl. art. 4.7.4.)

Bij studenten die na aanvang van de opleiding hun vorm van inschrijving wijzigen van een voltijdse in deeltijdse vorm geldt de regeling van de geldigheidsduur ten tijde van aanvang van de eerste inschrijving voor de opleiding. In afwijking hiervan kan de examencommissie op deze studenten de regeling van deeltijdstudenten toepassen indien een student daartoe een schriftelijk verzoek indient en daarin aannemelijk maakt dat hij los van de hiervoor genoemde ‘vierjaarsregel geldigheidsduur tentamens voltijdstudenten’ anderszins gegronde reden heeft de studie als deeltijdstudent te vervolgen. Toepassing vindt dan plaats naar evenredigheid van de jaren dat een student als voltijd- en deeltijdstudent staat ingeschreven.

Toelichtende opmerkingen, mede naar aanleiding van casus bij en beleid en jurisprudentie van de Examencommissie, bij de regeling (vervallen) geldigheidsduur met goed gevolg afgelegde vakken.

- Het gaat bij de regeling geldigheidsduur om “ingeschreven” studiejaar; een collegejaar waarin een student is/was uitgeschreven telt (dus) niet mee.
- Een student van wie de geldigheidsduur van de (met goed gevolg afgelegde) tentamens van het 2e en 3e studiejaar is vervallen kan opnieuw starten met die postpropedeutische fase en alle vakken volgen en afleggen. In een dergelijk geval verloopt de geldigheidsduur van alle met goed gevolg afgelegde tentamens van die vakken nadat de student 7 jaar ingeschreven heeft gestaan voor de bachelor opleiding. Dit betekent feitelijk dat de student opnieuw 3 jaar de tijd krijgt om zijn/haar bachelor te behalen.³⁰
- Als een student geen verlenging krijgt van de geldigheidsduur van met goed gevolg afgelegde tentamens (en die vakken c.q. de geldigheid daarvan dus vervallen) en een student (bv. een voltijdstudent na 4 jaar) zou besluiten om te switchen van opleiding binnen de Faculteit der Rechtsgeleerdheid dan dienen (dezelfde) eventuele vakken die ook in het onderwijsprogramma van de nieuwe opleiding zijn opgenomen opnieuw bij die andere opleiding te worden afgelegd.
- Ingeval van overstap van de ene juridische opleiding naar een andere juridische opleiding bij de FdR: indien dit gebeurt na het eerste studiejaar heeft de student nog 3 studiejaar om de bachelor af te ronden (de twee jaren van ba-2+3 met daarbij opgeteld 1 jaar); indien dit gebeurt na het tweede studiejaar heeft de student nog 2 studiejaar.
- In geval een student overstapt van deeltijd naar voltijd wordt gezien hoeveel vakken c.q. jaar/jaren hij (in voltijd modaliteit) nog moet doen. En daar wordt dan 1 jaar bij opgeteld (overeenkomstig de regeling dat een voltijdstudent over zijn 3 jarige ba-opleiding maximaal 4 jaar mag doen; dwz. 3 jaar met daarbij opgeteld 1 jaar).
- Een student die twee opleidingen doet moet de 1ste opleiding altijd binnen 4 jaar afgerond hebben.
- Een student die in 4 jaar een bachelor opleiding heeft behaald en daarna wil beginnen met een 2e bachelor opleiding heeft daarvoor maximaal 3 studiejaar.
- Het is niet zo dat een student altijd en/of automatisch een verlenging van de geldigheidsduur krijgt indien hij voor een studieverblijf naar het buitenland gaat. De planning daarvan moet verantwoord zijn gelet op de studievoortgang en in beginsel moet de bachelor inclusief het buitenland verblijf binnen de 4 jaar (kunnen) worden afgerond. Neem zo nodig bijtijds contact op met je studieadviseur.
- Zoals o.a. tot uitdrukking is gebracht in overwegingen die ten grondslag liggen aan art. 4.7.1.c:
  - Uitgangspunt is dat een voltijdstudent in staat moet zijn om in vier (inschrijvings) studiejaar het bachelordiploma te behalen, waarvoor een nominale studieduur van drie jaar staat. Met een goede planning is

³⁰ De tekst bij dit tweede pijltje vervangt een passage in de 1^e versie (besluitvorming sept.-begin dec. 2013).

er in beginsel binnen die vier jaar naast het verplichte curriculum voldoende ruimte voor andere vormende en extra-curriculaire (studie-)activiteiten. Afronden binnen vier jaar is de hoofdregel en verlenging van de geldigheidsduur van tentamens door de Examencommissie is dus een uitzondering. Wie de termijn van vier jaar niet weet te halen, kan alleen in bijzondere omstandigheden verlenging krijgen van de geldigheidsduur van met goed gevolg afgelegde tentamens, en dan alleen onder strak toezicht van de Examencommissie en voor een beperkte periode. Mede deswege hanteert de Examencommissie de bevoegdheid uiterst restrictief.

- En een boodschap is dat indien de studievoortgang moeizaam is en de (bij voltijd vierjaars-)termijn niet zal of kan worden behaald – in een zo vroeg mogelijk stadium – de keuze voor alsnog een andere studie overweging verdient. Bij de groep die de termijn overschrijdt moet er sprake zijn van niet-verwijtbare individuele en bijzondere omstandigheden en die groep moet bestaan uit studenten bij wie het realistisch c.q. aannemelijk is dat zij binnen een korte termijn de studie alsnog afronden.

art. 4.7.1.d In afwijking van artikel 4.7.1.c geldt voor studenten die vóór 1 september 2009 de opleiding zijn begonnen dat de tentamens van het tweede en derde jaar van de bacheloropleiding voor voltijdstudenten hun geldigheid behouden tot het einde van het 5e (vijfde) academische jaar en voor deeltijdstudenten tot het einde van het 7e (zevende) academische jaar, volgend op het jaar waarin deze vakken met goed gevolg zijn afgelegd. Voor studenten die vóór 1 september 2005 een aanvang met de studie hebben gemaakt geldt dat de tentamens van het tweede en derde jaar van de Bachelor hun geldigheid behouden tot het einde van het 7e (zevende) academische jaar, volgend op het jaar waarin deze vakken met goed gevolg zijn afgelegd. Dit alles behoudens de bevoegdheid van de examencommissie de geldigheidsduur van tentamencijfers te verlengen.

Art. 4.7.1.e Voor studenten die op of na 1 september 2013 een aanvang hebben gemaakt met de opleiding geldt

- 1 elk tentamen en verleende vrijstelling heeft in de propedeuse een geldigheidsduur van 2 jaar voor voltijdstudenten en van 3 jaar voor deeltijdstudenten, behoudens wanneer het propedeutisch examen is behaald, dan geldt lid 2.
- 2 Het propedeutisch examen heeft een onbeperkte geldigheidsduur.
- 3 Elk tentamen en verleende vrijstelling uit de post-propedeuse heeft een geldigheidsduur van 4 jaar voor voltijdstudenten en van 6 jaar voor deeltijdstudenten.
- 4 De examencommissie kan conform de door haar gestelde richtlijnen, op verzoek van de examinandus, de geldigheidsduur met telkens één jaar verlengen (vgl. art. 4.9 ‘Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens’ van de Examencommissie).

art. 4.7.2 [Niet van toepassing – art. 4.7.1.a].

art. 4.7.3 [Niet van toepassing – art. 4.7.1.b t/m 4.7.1.d].

art. 4.7.4 De examencommissie kan conform de door haar gestelde richtlijnen, op verzoek van de examinandus, de geldigheidsduur met telkens één jaar verlengen.

art. 4.8 – Inzagerecht en nabespreking

art. 4.8.1 Gedurende dertig dagen direct na de bekendmaking van de uitslag van een schriftelijk tentamen heeft de student recht op inzage in zijn beoordeelde werk.

De examiner heeft de bevoegdheid te bepalen dat de inzage collectief dan wel individueel plaatsvindt en hij kan tevens een plaats en tijdstip bepalen waarop dit geschiedt.

art. 4.8.2 Gedurende de in 4.8.1 genoemde termijn kan (een belanghebbende) kennis nemen van vragen en opdrachten van het desbetreffende tentamen, alsmede zo mogelijk van de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden.

art. 4.8.3 Op verzoek van de student dan wel op instigatie van de examiner vindt een nabespreking plaats. Deze mogelijkheid wordt tegelijkertijd met de uitslag (of ten tijde van de uitslag) van het tentamen bekendgemaakt, bijvoorbeeld via de Blackboard omgeving van het desbetreffende vak.

art. 4.8.4 De examiner heeft de bevoegdheid te bepalen of de nabespreking collectief dan wel individueel plaatsvindt.

art. 4.8.5 De inzage en nabespreking geschieden op een door de examiner te bepalen plaats en tijdstip.

Inzage en nabespreking kunnen samenvallen.

art. 4.8.6 Indien de betrokkene aantoonbaar door overmacht verhinderd te zijn of te zijn geweest voor de nabespreking, dan wordt hem een andere gelegenheid geboden, zo mogelijk binnen de in het eerste lid genoemde termijn.

art. 4.9 – Vrijstellingen van tentamens en/of praktische oefeningen

art. 4.9.1 De examencommissie kan de student op diens verzoek, gehoord de desbetreffende examinator, vrijstelling verlenen van het afleggen van één of meer tentamens of van deelneming aan praktische oefeningen, indien de student:

- a. een qua inhoud en niveau en studielast overeenkomstige onderwijseenheid van een universitaire of hogere beroepsopleiding heeft voltooid, dan wel
- b. aantoon, al dan niet in aanvulling op het onder a. genoemde, door werk- of beroepservaring over voldoende kennis en vaardigheden te beschikken met betrekking tot de desbetreffende onderwijseenheid, dan wel
- c. met goed gevolg het Pre-University College heeft voltooid; de examencommissie bepaalt in dit geval of en zo ja voor welke onderwijseenheid of welke onderwijseenheden vrijstelling wordt verleend.

art. 4.9.2 Indien het onderwijseenheden van de minor³¹ betreft neemt de verantwoordelijke examencommissie pas een beslissing over het al dan niet verlenen van een vrijstelling nadat de examencommissie van de opleiding die de minor verzorgt, is gehoord.

art. 4.10 – Examen

art. 4.10.1 De examencommissie reikt een getuigschrift uit wanneer het examen met goed gevolg is afgelegd.

art. 4.10.1.2 Voor propedeuse *voltijd*studenten die zich vanaf of na 1 september 2012 voor de opleiding hebben ingeschreven geldt:

Leiden Law Practices* is een eis voor het propedeutisch examen. (dat wil zeggen:) Een student moet aan de juridische taaltoets hebben deelgenomen en deze met goed gevolg hebben afgelegd en hij moet aanwezig zijn geweest bij alle (werkgroep-)bijeenkomsten van *LLP*, bij het rechtbankbezoek en in voorkomend geval bij het werkbezoek en dat hij moet deze hebben voorbereid en daaraan actief hebben deelgenomen alvorens hij het propedeutisch examen kan afleggen. Hierop slechts voor twee bijeenkomsten een uitzondering gemaakt.

* *Nadere informatie over Leiden Law Practices is o.a. te vinden in de syllabus/handleiding 'Faculteit der Rechtsgeleerdheid Leiden Law Practices Criminologie 2014-2015'.*

- In afwijking van het voorgaande geldt voor de student die vóór 1 september 2012 aan de opleiding is begonnen niet de eis voor het propedeutisch examen dat hij de juridische taaltoets met goed gevolg moet hebben afgelegd..

art. 4.10.1.3 De propedeuse *deeltijd*studenten (en de *voltijd*studenten die vóór 1 september 2007 zijn begonnen met de bacheloropleiding maar die nog niet het propedeutisch examen zoals bedoeld in art. 2.7.1 onder letter a hebben afgelegd - ook wel aangeduid als *herkansers*), zijn vrijgesteld van deelname aan de *Leiden Law Practices* [behoudens de bevoegdheid van de examencommissie om in bijzondere gevallen anders te besluiten], met uitzondering van de criminologische taaltoets.

art. 4.10.1.4 Voor *voltijd*studenten die zich pas in de loop van de maand september inschrijven voor de opleiding, geldt zo nodig een afzonderlijk regiem met betrekking tot de *Leiden Law Practices*. Op verzoek van een student beslist de Examencommissie, gehoord hebbende het Onderwijsbestuur en/of de directeur Onderwijs, afhankelijk van de omstandigheden en mogelijkheden van het geval, dienaangaande ad hoc over de inhoud van het te volgen *Leiden Law Practices* en de aanwezigheidseis in art. 4.10.1.2.

art. 4.10.1.5 Voor een zogenoemde '*zij-instromer*' (dat wil zeggen een student die zich inschrijft voor de opleiding en die voor de propedeuse één of meer vrijstellingen krijgt) geldt naar gelang de inschrijving als *voltijd*- of *deeltijd*student, de regeling van art. 4.10.1.2 respectievelijk 4.10.1.3, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie om in bijzondere gevallen anders te besluiten.

art. 4.10.2 De examencommissie kan zelf een tot het examen behorend onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus instellen en de uitkomsten daarvan beoordelen.

art. 4.10.3 Het getuigschrift wordt niet uitgereikt dan nadat het College van Bestuur heeft verklaard dat aan de procedurele eisen (waaronder het voldoen aan de verplichting tot het betalen van collegegeld) voor de afgifte is voldaan. Per opleiding wordt één getuigschrift uitgereikt. Op het getuigschrift wordt vermeld dat de opleiding dan wel de afstudeerrichting is verzorgd door de Universiteit Leiden.

art. 4.10.4 Overeenkomstig de regeling als bedoeld in artikel 7.11, derde lid, van de wet kan degene die aanspraak heeft op uitreiking van een getuigschrift de examencommissie verzoeken daartoe nog niet over te gaan mits de inschrijvingsduur voor de betreffende opleiding van vier jaar niet wordt overschreden.

Art. 4.10.5 Dit verzoek moet worden ingediend binnen de in de 'Regeling uitstel afstuderen Universiteit Leiden' genoemde termijn nadat de student op de hoogte is gebracht van de uitslag van het examen. Bij dit verzoek geeft de student aan wanneer hij het getuigschrift wil ontvangen.³²

³¹ Dit heeft betrekking op het minorsysteem (vg. art. 3.1.2)..

³² De Regeling is te raadplegen op <http://www.reglementen.leidenuniv.nl/onderwijs-onderzoek/regeling-uitstel-afstuderen-universiteit-leiden.html> De termijn is momenteel vijf werkdagen.

Art. 4.10.6 De examencommissie kan het verzoek tevens inwilligen indien het niet inwilligen van het verzoek zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.

art. 4.10.7 Aan het getuigschrift wordt een in het Nederlands of in het Engels gesteld supplement toegevoegd dat voldoet aan het Europese overeengekomen standaardformat. Tezamen met het getuigschrift wordt een vertaling van het getuigschrift en een certificaat in het Latijn uitgereikt.

art. 4.10.8 De getuigschriften van het bachelorexamen worden elf maal per studiejaar uitgereikt op door de examencommissie vastgestelde data.³³

art. 4.11 – Graadverlening

art. 4.11.1 1. Aan degene die het bachelorexamen criminologie met goed gevolg heeft afgelegd, wordt de titel 'Bachelor of science' (BSc) verstrekt.

art. 4.11.2 De verleende graad wordt op het getuigschrift van het examen aangetekend.

Artikel 4.12 – Judicia

4.12.1 De examencommissie kan aan de uitslag van een afsluitend examen een judicium verbinden.

4.12.2 Uitgangspunt voor de bepaling van het judicium is het gewogen gemiddelde voor alle onderwijseenheden (zoals bedoeld in artikel 3.1.1³⁴) van de propedeuse, respectievelijk de postpropedeuse, behalve die onderwijseenheden waarvoor vrijstelling is toegekend, die behoren tot een honourstraject of die waarvoor slechts een bewijs van deelname is geregistreerd. Onderwijseenheden die bij andere opleidingen, waaronder buitenlandse, zijn gevolgd, tellen wel mee bij het bepalen van het judicium, mits goedgekeurd door de examencommissie.

4.12.3 Het gewogen gemiddelde van alle cijfers wordt bepaald door van elke onderwijseenheid het aantal punten (EC) te vermenigvuldigen met het voor dat onderdeel hoogst toegekende cijfer, de uitkomsten hiervan op te tellen en het resultaat daarvan te delen door het aantal behaalde punten.

4.12.4 Op de bul en op het diploma-supplement wordt het judicium 'cum laude' vermeld indien voldaan is aan de volgende eisen:

Voor het bachelor-examen geldt:

- alle vakken dienen met tenminste een 7.0 te zijn afgerond.
- een student heeft als gewogen gemiddelde 8.0 of hoger behaald.
- voor de bachelorthesis is minimaal een 8.0 behaald.
- het bachelor-examen is binnen vier jaar behaald.

Voor het propedeuse-examen geldt:

- een student als gewogen gemiddelde 8.0 of hoger heeft behaald.
- niet meer dan twee vakken hebben een cijfer lager dan een 7.0.
- het propedeuse-examen is binnen een jaar behaald.

4.12.5 Op de bul en op het diploma-supplement wordt het judicium 'summa cum laude' vermeld indien voldaan is aan de volgende eisen:

Voor het bachelor-examen geldt:

- alle vakken dienen met tenminste een 8.0 te zijn afgerond.
- een student heeft als gewogen gemiddelde 9.0 of hoger behaald.
- voor de bachelorthesis is minimaal een 9.0 behaald.
- het bachelor-examen is binnen drie jaar behaald.

Voor het propedeuse-examen geldt:

- een student als gewogen gemiddelde 9.0 of hoger heeft behaald.
- niet meer dan twee vakken hebben een cijfer lager dan een 8.0.
- het propedeuse-examen is binnen een jaar behaald.

---

³³ Het examen kan elf maal per studiejaar worden afgelegd, dwz. dat de diploma uitreiking 11 keer per jaar plaatsvindt - iedere maand met uitzondering van juli.

³⁴ D.w.z. van alle verplichte vakken van het onderwijsprogramma en dus niet van de extra- curriculaire vakken.

4.12.6 Voor het bepalen van het *judicium* kunnen andere overwegingen een rol spelen. Daarbij valt te denken aan aspecten zoals de ontwikkeling die de student tijdens de opleiding heeft doorgemaakt, bepaalde uitzonderlijke prestaties die hij/zij geleverd heeft in het eindwerkstuk of scriptie of andere relevante bijzondere omstandigheden.

4.12.7 Indien een student tijdens zijn studie fraude heeft gepleegd wordt geen (*judicium c.q.*) predicaat cum laude of *summa cum laude* verstrekt.³⁵

4.12.8 Het door de examencommissie daadwerkelijk toegekende *judicium* kan tot maximaal 0,5 punt afwijken van het door het gewogen gemiddelde geïndiceerde *judicium*.

art. 4.13 – Vervolgopleiding

art. 4.13.1 Degene aan wie de graad bachelor is verleend (zoals bedoeld in art. 4.11) heeft voldaan aan de toelatingseis van de masteropleiding Forensische Criminologie en de afstudeerrichting Veiligheidsbeleid en rechtshandhaving van de master Criminaliteiten rechtshandhaving aan de faculteit der rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden.

art. 4.13.2 Voor andere masteropleidingen en afstudeerrichtingen kunnen er eisen worden gesteld aan de toelating. Deze eisen zijn vermeld in de Onderwijs- en examenregeling van de masteropleiding.

---

³⁵ *Fraude en andere ordemaatregelen worden ingevolge artikel 4.5 OER en artikel 6.6 van de 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens' van de Examencommissie aangetekend in het elektronisch persoonsdossier van de student.*

In dit artikel is de term 'judicium' middels 'casu quo' ('in welk geval') aangevuld met het begrip 'predicaat' omdat die studenten wel afstuderen en hen wel een/het judicium 'geslaagd' wordt verstrekt.

Hoofdstuk 5 – Toegang en toelating tot de opleiding

Paragraaf 5.1 *Rechtstreekse toegang*

artikel 5.1. **Rechtstreekse toegang**

art. 5.1.1 Rechtstreekse toegang tot de opleiding hebben degenen die voldoen aan de voorwaarden genoemd in de artikelen 7.24 en 7.25 van de wet.

art. 5.1.2 De regeling omtrent toelating tot de bacheloropleiding is vastgelegd in de regeling inschrijving van de Universiteit Leiden.

art. 5.1.3 Het College van Bestuur kan de toegang in bepaalde in de wet omschreven gevallen weigeren door gebruik te maken van zijn bevoegdheid krachtens de tweede en derde volzin van artikel 7.28, eerste lid, van de wet.³⁶

Paragraaf 5.2. *(Niet-rechtstreekse) Toelating*

Art. 5.2 **Toelating met hbo-propedeuse**

De bezitter van een getuigschrift van een met goed gevolg afgelegd propedeutisch examen aan een hogeschool die niet in het bezit is van een diploma als bedoeld in artikel 7.24, eerste lid (*vwo-diploma – KB*) dan wel een op grond van het tweede lid bij ministeriële regeling als ten minste gelijkwaardig aangemerkt onderscheidenlijk naar het oordeel van het instellingsbestuur daaraan ten minste gelijkwaardig diploma: is rechtstreeks toelaatbaar tot de propedeutische fase van de opleiding.

artikel 5.3 Vervangende eisen ‘oude stijl’-VWO

Voor de bezitter van een VWO-diploma, dat is behaald volgens de op 31 juli 1998 geldende en krachtens de Wet op het voortgezet onderwijs vastgestelde voorschriften worden eventuele deficiënties vervuld door het afleggen van toetsen op het niveau van het VWO-eindexamen. Om deficiënties vast te stellen dient men contact op te nemen met de studieadviseur van de opleiding

artikel 5.4 Gelijkwaardige vooropleiding

Degene die niet in het bezit is van een VWO-diploma maar niettemin krachtens de wet kan worden ingeschreven, kan een toets worden opgelegd in de (deficiëntie-)vakken (in de vooropleiding) op het niveau van het VWO-eindexamen in het profiel dat directe toegang geeft.

artikel 5.5 *[niet van toepassing]*

artikel 5.6 **Nederlandse taal**

5.6.1. Bezitters van een buiten Nederland afgegeven diploma kunnen voldoen aan de eis inzake voldoende beheersing van de Nederlandse taal door het met goed gevolg afleggen van het examen niveau 3 van de cursus Nederlandse als Tweede Taal, georganiseerd door de Universiteit Leiden.

5.6.2. De examencommissie kan in bijzondere gevallen vrijstelling verlenen van het onder 5.4.1 bedoelde examen.

artikel 5.7 **Colloquium doctum**

Het toelatingsonderzoek³⁷, bedoeld in artikel 7.29 van de wet, heeft betrekking op de volgende vakken op het daarbij vermelde niveau:

vak	niveau
Engels	vwo-eindexamen of IELTS 6.0 TOEFL paper 500 Toefl Computer 213 Toefl Internet 79/80
Frans of Duits	vwo-eindexamen
Nederlandse tekstverklaring	vwo-eindexamen
Geschiedenis	vwo-eindexamen.

artikel 5.8 *[niet van toepassing]*

artikel 5.9 *[niet van toepassing]*

artikel 5.10 *[niet van toepassing]*

³⁶ In de artikelen 7.23a t/m 7.28 van de WHW zijn geregeld de ‘vooropleidingseisen en toelatingseisen’.

³⁷ De Toelatingscommissie bepaalt de eisen die worden gehanteerd in het toelatingsonderzoek dat wordt ingesteld naar de vraag of er sprake is van geschiktheid voor het onderwijs van de opleiding en van voldoende beheersing van de taal om het onderwijs te kunnen volgen. Tevens bepaalt de Toelatingscommissie welke van de vakken worden getoetst alsmede de wijze waarop deze worden getoetst. Zie art. 7.29 WHW.

Hoofdstuk 6 – Studiebegeleiding en studieadvies

art. 6.1 – Studievoortgangadministratie

art. 6.1.1 Het faculteitsbestuur³⁸ registreert de individuele studieresultaten van de studenten.

art. 6.1.2 Het faculteitsbestuur verschaft elke student ten minste een keer per jaar een overzicht van de door hem behaalde studieresultaten.³⁹

art. 6.1.3 Met ingang van het tweede jaar van inschrijving vraagt de opleiding elke student jaarlijks een studieplan over te leggen waaruit blijkt welke tentamens hij voornemens is af te leggen en aan welke voor de opleiding relevante extracurriculaire activiteiten en door het College van Bestuur erkende nevenactiviteiten hij voornemens is deel te nemen.⁴⁰

art. 6.2 – Introductie en studiebegeleiding

De opleiding draagt zorg voor de introductie en de studiebegeleiding van de studenten die voor de opleiding zijn ingeschreven, mede ten behoeve van hun oriëntatie op mogelijke studiewegen in en buiten de opleiding en ten behoeve van de studievoortgang, zoals vastgelegd in de Regeling Bindend Studieadvies Universiteit Leiden⁴¹.

art. 6.3 – Studieadvies⁴²

art. 6.3.1 In zijn eerste en tweede jaar van inschrijving krijgt elke student schriftelijk advies over de voortzetting van zijn opleiding.

De examencommissie is door het faculteitsbestuur gemandateerd tot het uitbrengen van het studieadvies.

Voor informatie over de eisen, het aantal malen dat en de tijdstippen waarop dit gebeurt, alsmede voor consequenties die daaraan worden of kunnen worden verbonden, wordt verwezen naar de Regeling bindend studieadvies Universiteit Leiden zoals die geldt in het betrokken studiejaar.

art. 6.3.2 *[niet van toepassing]*

art. 6.3.3 *[vervallen – opgenomen in de tweede zin van art. 6.3.1]*

art. 6.3.3 Een bindend negatief advies geldt uitsluitend voor de opleiding waarvoor de student ingeschreven staat.

art. 6.3.4 Desgevraagd krijgt de student een mondelinge toelichting op het advies en informatie over de voortzetting van zijn studie in of buiten de faculteit en over eventuele andere opleidingsmogelijkheden.

art. 6.4 – Topsport

Aan studenten die topsport bedrijven, wordt de gelegenheid geboden (het onderwijs c.q.) hun studie zoveel als redelijkerwijs mogelijk is aan de eisen van hun sportieve bezigheden aan te passen. Om vast te stellen wie tot deze categorie behoren, hanteert de opleiding de richtlijnen van het College van Bestuur.

art. 6.5 – Duurzame handicap of chronische ziekte

Aan studenten met een handicap of met een chronische ziekte wordt de gelegenheid geboden hun studie, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, aan de beperkingen die de handicap of chronische ziekte met zich meebrengt aan te passen. Deze aanpassingen worden zoveel mogelijk op de individuele functiebeperking van de student afgestemd, maar mogen de kwaliteit of moeilijkheidsgraad van een vak of het examenprogramma niet wijzigen.

art. 6.6 – Buitenlandverblijf en stage

Voor studenten die tengevolge van een door de examencommissie goedgekeurd buitenlands studieverblijf of een goedgekeurde stage aantoonbare studievertraging zouden ondervinden, wordt voor zover als redelijkerwijs mogelijk is een regeling getroffen om de vertraging te beperken.

---

³⁸ *In casu het Onderwijs Informatie Centrum (OIC).*

³⁹ *Dwz. een student kan het gehele jaar door via uSis de studieresultaten inzien, indien nodig wordt of op instigatie van de faculteit of op zijn/haar verzoek een uitdraai gegeven.*

⁴⁰ *Indien, naar het inzicht van de opleiding, de student (ernstige) studievertraging oploopt ten opzichte van de nominale studievoortgang, attendeert de opleiding de student op de plicht tot het indienen van een studieplan en de mogelijkheid daarbij ondersteuning te krijgen.*

⁴¹ <http://media.leidenuniv.nl/legacy/bsa-regeling-universiteit-leiden-2013-2.pdf>

⁴² *Zie tevens de Bijlage van dit OER onder nummer 10.*

Hoofdstuk 7 - Overgangsbepalingen

art. 7.1 Bepalingen betreffende eerder voor de opleiding ingeschreven studenten

art. 7.1.1 Met ingang van 1 september 2012 geldt voor studenten die voor de eerste maal voor de opleiding zijn ingeschreven dat de Onderwijs- en examenregeling voor de duur van één jaar van kracht blijft.

art. 7.1.2 Voor studenten die vóór 31 augustus 2012 voor de eerste maal voor de opleiding zijn ingeschreven op een tijdstip niet langer dan vier jaren voor de datum waarop deze regeling van kracht is geworden blijven de artikelen 3.1.1 en 4.7.1 van de Onderwijs- en examenregeling van toepassing, zoals die luiden op het moment van de eerste inschrijving.

art. 7.1.3 (niet van toepassing)

art. 7.1.4 Indien onderwijseenheden als bedoeld in de artikel 3.1.1 (verplichte onderwijseenheden) van de op grond van art. 7.1.1 of 7.1.2 van toepassing zijnde Onderwijs- en Examenregeling niet meer wordt aangeboden, dan wijst de Examencommissie vervangende onderwijseenheden aan. Zo nodig worden onderwijseenheden aangewezen die door een andere instelling worden aangeboden.⁴³

---

⁴³ *Overgangsbepalingen zijn te raadplegen op*
<http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/onderwijsprogramma/overgangsregelingen/overgangsregelingen.html>

Hoofdstuk 8 – Slotbepalingen

art. 8.1 – Wijziging

art. 8.1.1 Wijzigingen van deze regeling worden door het faculteitbestuur na voorafgaande instemming van de faculteitsraad bij afzonderlijk besluit vastgesteld.

art. 8.1.2 Wijzigingen in deze regeling die van toepassing zijn voor een bepaald studiejaar moeten voor de aanvang van dat studiejaar zijn vastgesteld en op de daarvoor bepaalde wijze zijn gepubliceerd. Hiervan kan uitsluitend worden afgeweken als een snellere invoering van een wijziging strikt noodzakelijk is en als daarbij de belangen van de studenten redelijkerwijs niet worden geschaad.

art. 8.1.3 Een wijziging kan voorts niet ten nadele van studenten van invloed zijn op enige beslissing welke krachtens deze regeling door de examencommissie is genomen ten aanzien van een student.

art. 8.2 – Bekendmaking

De opleiding draagt zorg voor een passende bekendmaking van deze regeling en van de regels en richtlijnen die door de examencommissie zijn vastgesteld, alsmede van elke wijziging van deze stukken via de e-studiegids en/of de universitaire website.⁴⁴

art. 8.3 – Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op 1 september 2014.

Bijlage

(Overzicht van) onderwerpen waarbij in onder andere de genoemde artikelen verwezen wordt naar nadere informatie:

0. *De Onderwijs- en examenregeling*;
deze is te vinden op:
<http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/regelingen/onderwijsexamenregelingen>
  1. *Onderwijseenheden (vakken) van het onderwijsprogramma van de propedeuse - inclusief studielast en niveau* (artikel 3.1).
  2. *Verplichte onderwijseenheden (vakken) in het tweede en derde jaar – inclusief studielast en niveau* (artikel 3.1).⁴⁵
- [NB 1 + 2 tezamen bevatten het curriculum]
3. *Onderwijseenheden (vakken) die een praktische oefening omvatten* (artikel 3.3 en art. 1.2 onder de letter e).
  4. *Vorm van de tentamens* (artikel 4.3).
  5. *Onderwijseenheden (vakken) waarbij mondelinge tentaminering in groepsverband plaatsvindt* (artikel 4.4).

Ad 1 t/m 5:

de informatie van 1 en 2 is te vinden op: <https://studiegids.leidenuniv.nl/studies/show/2231/criminologie>
Het curriculum is ook te vinden in het document 'Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Onderwerp: Onderwijsprogramma 2014-2015'; dit is als pdf bestand te vinden op de website
<http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/regelingen/onderwijsexamenregelingen>

---

⁴⁴ Deze regelingen worden geplaatst op de facultaire website.

⁴⁵ Mbt. het vak bachelorscriptie (3e bachelor jaar): Uitgangspunt is (en blijft) dat studenten het vak 'bachelorscriptie' in het derde studiejaar schrijven in het tweede semester. Bij uitzondering wordt zogenoemde 'laatste-vak' studenten (dwz. zij die op de bachelorscriptie na alle vakken van de bacheloropleiding hebben afgerond) de gelegenheid geboden om het vak in het eerste semester te doen of te herkansen. Als algemene randvoorwaarde geldt dat er in voorafgaande stadia qua studieplanning bij een student geen sprake mag zijn geweest van eigen nalatigheid.

Studenten die hun scriptie in het eerste semester willen schrijven moeten daartoe, met inachtneming van deadlines, een gemotiveerd verzoek indienen bij de Examencommissie.

- De informatie van 3, 4 en 5 is opgenomen in de vakbeschrijvingen van de onderwijseenheden, te vinden: <https://studiegids.leidenuniv.nl/studies/show/2231/criminologie> > klikken op het jaar van de desbetreffende opleiding > klik op het desbetreffende vak.
6. *Bepalingen inzake het eindwerkstuk* (artikel 3.3.2).
Deze informatie is primair opgenomen in de 'Scriptiehandleiding voor Bachelor- en Masterscriptie'; te vinden op: <http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/onderwijsinformatie/scriptiehandleiding.html> en in de vakbeschrijving, - te vinden op https://studiegids.leidenuniv.nl/courses/show/34423/onderzoeksvaardigheden_in_de_criminologie_en_eind_werkstuk daarnaast zijn bepalingen van de Examencommissie van kracht zoals opgenomen in de Regels en richtlijnen voor de tentamens en examens (zie hieronder onder 9.).
  7. *Tentamendata* (artikel 4.1);
Deze zijn opgenomen in de facultaire tentamenkalender op: <http://www.leidenuniv.nl/rechten/osi/tntkal/>
  8. De documenten betreffende de wijzigingen in het onderwijsprogramma en de daarbij behorende overgangsregelingen zijn te vinden op <http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/regelingen/onderwijsexamenregelingen>
  9. *Regels en richtlijnen voor de tentamens en examens* (artikel 4.5.1 en 4.5.2).
Het document 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens bacheloropleidingen FdR' is te vinden op: <http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/regelingen/onderwijsexamenregelingen>
  10. *Bindend studieadvies* (artikel 6.3), de 'Regeling bindend studieadvies Universiteit Leiden'; te vinden op: <http://www.studenten.leidenuniv.nl/rechtspositie-en-regelingen/regelingen/bsa.html>

EINDE